

**SYSTÉM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VE
VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE**

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah:

1. Spolková republika Německo.....	3
2. Belgie.....	6
3. Itálie.....	11
4. Finsko.....	12
5. Švédsko.....	14
6. Litva.....	17
7. Polsko.....	20
8. Estonsko.....	21
9. Rumunsko.....	24
10. Portugalsko.....	27
11. Slovensko.....	30
12. Nizozemí.....	33

Zpracovaly:

PhDr. Patricie Gillová (kap. 1, 3-7, 11)

Mgr. Vladimíra Pejchalová-Grünwaldová (kap. 2)

Petra Bartáková (kap. 8-10)

Ing. Eva Dostálová (kap. 12)

1. Spolková republika Německo

Podle základního předpisu (Grundgesetz – R1) je výsadou Federace vydávat předpisy o péči o děti a mládež v rámci systému veřejného zabezpečení. To se vztahuje i na podporu zřizování zařízení denní péče (jesle (*Kinderkrippen*), mateřské školy (*Kindergarten*), školní družiny (*Horte*). Na základě své legislativní pravomoci vydává federace příslušné zákony a předpisy. V roce 1990 byl vydán Zákon o péči o děti a mládež (*Kinder- und Jugendhilfgesetz R 46*), novelizovaný zákonem o rozšíření denní péče v roce 2004 (*Tagesbetreuungsausbaugesetz R48*) a revidovaný zákonem o dalším rozvoji péče o děti a mládež (*Kinder- und Jugendhilfeweiterentwicklungsgesetz KICK –R47*). Podle tohoto předpisu jsou spolkové země povinné dát požadavkům zákona konkrétní formu a zajistit kvalitu a kvantitu požadované péče prostřednictvím vlastní legislativy.

Současný systém předškolní péče je součástí vzdělávacího systému. Podle zákona z roku 1990 je smyslem předškolní péče připravit děti na vstup do základní školy z hlediska jejich sociálního, emocionálního, fyzického a duševního vývoje.

Místní orgány zodpovědné za péči o mládež (*Kommunen*) jsou povinné vytvářet místa v zařízeních denní péče pro všechny děti od tří let do doby nástupu do školy. V tomto ohledu také spolupracují s neveřejnými poskytovateli služeb v oblasti péče o mládež.

Systém předškolního vzdělávání zahrnuje všechny státní i nestátní instituce poskytující služby péče o děti a mládež. Podle zákona z roku 1990 mají děti, které dosáhnou věku tří let právo navštěvovat mateřskou školu do doby nástupu do školy základní. Mateřská škola je tradiční formou institucionalizované předškolní výchovy od tří do šesti let. Některé spolkové země zabezpečují rozsáhlejší oblast péče pro děti od 4 měsíců do šesti nebo dvanácti let.

Vedle mateřských škol existují ještě další instituce a formy péče v předškolní výchově, i když, s ohledem na jejich výrazně nižší počet, mají tyto jiné formy péče menší význam. Jedná se zejména o školky a předškolní třídy pro děti s určitými druhy a stupni postižení.

Pro děti do tří let věku jsou určeny především jesle (*Kinderkrippen*) nebo různá denní centra. Často zde dochází k promíchávání dětí z hlediska věku.

Za péči v předškolních zařízeních rodiče platí. Výše rodičovských příspěvků se odvíjí od intenzity návštěvy zařízení, finančních okolností, počtu dětí nebo počtu členů domácnosti. Na základě zjištěné sociální situace rodiny může být poplatek částečně nebo zcela refundován. Poplatky jsou v kompetenci místních úřadů.

Výuka (resp. péče) v mateřských školách není organizována do tříd podle věku. Děti jsou obvykle seskupovány z různých věkových kategorií. Nad skupinou zajišťuje dozor minimálně jeden pracovník s odpovídajícím vzděláním a jeden pomocník.

Předškolní vzdělávání není součástí vzdělávacího systému organizovaného státem, jeho zřizovatelem a organizátorem jsou spolková ministerstva pro vzdělání a kulturu. Proto zde neplatí časové rozvrhy jako ve škole. Provozní dobu zařízení obvykle určuje místní úřad péče o mládež ve spolupráci s ostatními zainteresovanými institucemi a rodiči. Proto se může mezi jednotlivými spolkovými zeměmi, ale i mezi různými zařízeními lišit. Například v zemích západního Německa je služba poskytována obvykle v dopoledních hodinách, oběd nebývá součástí péče. Tento trend se ale v souvislosti se změnami na pracovním trhu mění a školky postupně nabízejí svoje služby také v odpoledních hodinách (v roce 2002 poskytovalo 24% zařízení celodenní péči). Naopak ve východních spolkových zemích je celodenní péče běžnou službou, pocházející ještě z doby NDR v souvislosti s plnou zaměstnaností žen – matek.

Mezi zeměmi východního a západního Německa se rovněž liší poměr mezi veřejnými a neveřejnými zřizovateli institucí předškolní péče. Zatímco ve východních zemích převažují zařízení místních úřadů, v západních spolkových zemích je stále více zřizovatelství přesouváno na soukromé a neveřejné instituce (církve, rodičovská sdružení...). V roce 2002 bylo takto spravováno více než 65% poskytovatelů předškolní péče. Tato zařízení musí splňovat všechny zákonem stanovené povinnosti a podmínky, dozor nad jejich fungováním mají místní úřady (*Landesjugendämter*). Ty jsou také zodpovědné za zřízení příslušné instituce v případě, že potřeby poptávky nepokryje soukromý a neveřejný sektor.

Tabulky:

Zařízení denní péče (jesle, školky) – podíl veřejných soukromých poskytovatelů
(15.03.2007):

Typ zařízení denní péče	Celkový počet poskytovatelů	Veřejná zařízení	Ostatní poskytovatelé (soukromí, neziskoví)
Věková skupina 0-3 roky	798	105	693
Věková skupina 2-8 let	25 335	8 521	16 814
	Celkový počet dětí navštěvujících zařízení		
Věková skupina 0-3	14 625	2 849	11 776
Věková skupina 2-8	1 375 538	465 000	910 538

Financování zařízení denní péče z veřejných zdrojů (v 1000 EUR) (2006):

Typ zařízení	Celkové výdaje	Podpora veřejných poskytovatelů	Podpora ostatních poskytovatelů
Zařízení denní péče	10 383 084	5 174 090	5 158 995
	Celkové příjmy	Příjmy od veřejných poskytovatelů	Návratnost dotací ostatním poskytovatelům
Zařízení denní péče	1 376 131	1 320 855	55 273

Financování individuálních služeb z veřejných (v 1000 EUR) (2006):

	Celkové výdaje	Veřejní poskytovatelé	Ostatní poskytovatelé
Zařízení denní péče	1 255 678	1 202 259	53 419
Pečovatelé	160 640	151 357	9 283
samoorganizovaná péče	19 758	2 177	17 581

Statistiky využití zařízení předškolní péče – jesle, školky, soukromá péče (statistiky nezahrnují au-pair) (15.03.2007)

	Celkový počet dětí	Počet dětí v zařízeních denní péče	Poměr dětí v zařízeních denní péče
Věková skupina 0-3 roky	2 069 988	278 642	13,5 %
Věková skupina 2-8 let	2 175 175	1 929 276	88,7 %
		Počet dětí v pečovatelských službách	Poměr dětí v pečovatelských službách
Věková skupina 0-3 roky	2 069 988	42 681	2,1 %
Věková skupina 2-8 let	2 175 175	14 013	0,6 %

[www.eurydice.org]

2. Belgie

V Belgii je politika vzdělávání svěřena do pravomoci komunit – walonské a vlámské (s výjimkou věkové hranice pro vstup do vzdělávacího systému, která je stanovena federálním zákonem na 6.rok věku dítěte). Systém předškolního vzdělávání je tudíž dvojitý.

Mateřské školky (*écoles maternelles*) a jiná předškolní zařízení

V obou komunitách předškolní vzdělávání, tj. do 6. roku věku dítěte, není povinné. Rodiče mohou zvolit zda dítě starší 2 a 1/2 let a mladší 6 let umístí do školky nebo jiného předškolního zařízení (v některých zařízeních přijímají děti již od 3 měsíců věku). Hlavním rozdílem mezi školkou a jiným předškolním zařízením je, že školky jsou bezplatné.

Druhy předškolního vzdělávání

V obou komunitách mají rodiče volbu mezi následujícími druhy předškolního vzdělávání: vzdělávání, které je organizováno a financováno samotnou komunitou, vzdělávání, které je subvencováno komunitou a organizováno obcemi a okresy, vzdělávání, které je subvencováno komunitou, a které lze rozčlenit na konfesní vzdělávání (především katolické) a na nekonfesní vzdělávání.

Každá komunita poskytuje na všechny shora uvedené druhy předškolního vzdělávání: finanční prostředky na provoz, které pokrývají veškeré náklady s výjimkou personálu, učitele a jejich financování (učitelé jsou přidělováni podle kritéria počtu dětí).

V případě druhu vzdělávání, které je organizováno a financováno samotnou komunitou, předškolní zařízení jsou financována výlučně komunitou. U dalších dvou shora uvedených druhů předškolního vzdělávání, tj. které jsou komunitou pouze subvencovány, se na financování kromě komunity mohou podílet také jiné subjekty (např. obec, okres nebo jiné organizace ať konfesní či nikoliv). Předškolní zařízení, která spadají do těchto dvou kategorií, mohou nabírat další učitele na své vlastní náklady.

Walonská (frankofonní) komunita

Úřad pro novorozence a děti (*Office de la Naissance et de l'Enfance*, ONE) spravuje veškeré záležitosti spojené s péčí o děti v předškolním věku v *milieux d'accueil*.

Milieux d'accueil lze rozdělit na kolektivního a rodinného typu a na ty, které jsou subvencovány ONE, a které subvenci od ONE nedostávají. Za umístění dítěte do *milieux d'accueil* musí vždy rodiče platit poplatky (jejichž výše je odvislá od výše čistého měsíčního příjmu obou rodičů).

Milieux d'accueil kolektivního typu, které jsou subvencovány ONE, jsou jesle (*creche*), *prégardiennat*, *maison communale d'accueil de l'enfance* (M.C.A.E.) a *creche parentale*.

Creche přijímají děti ve věku od 0 do 3 let. Kapacita míst je od 18 do 48. Otvírací doba je 10 hodin denně od pondělí do pátku, 220 dní v roce. Na 7 dětí připadá jedna vychovatelka a jedna zdravotní sestra na 48 dětí. Rodiče se podílejí na financování ve výši od 1,99 do 28,04 euro za den. Subvence od ONE je poskytována na náklady spojené s personálem.

Prégardiennat přijímá děti ve věku od 18 měsíců do 3 let. Kapacita míst je od 18 do 48. Otvírací doba je 10 hodin denně od pondělí do pátku, 220 dní v roce. Na 9 dětí připadá jedna vychovatelka a jedna zdravotní sestra na 48 dětí. Rodiče se podílejí na financování ve výši od 1,99 do 28,04 euro za den. Subvence od ONE je poskytována na náklady spojené s personálem.

Maison communale d'accueil de l'enfance

M.C.A.E. přijímá děti od 0 do 6 let. Kapacita míst je od 12 do 24, přičemž subvence od ONE je omezena na 12 míst pro děti do 3 let věku. Otvírací doba je 10 hodin denně od pondělí do pátku, 220 dní v roce. Na 12 dětí připadají nejméně dvě vychovatelky a jedna zdravotní sestra. Rodiče se podílejí na financování ve výši od 1,99 do 28,04 euro za den. Subvence od ONE je poskytována na náklady spojené se zdravotním pracovníkem, a dále činí 1,98 euro/den na jedno dítě mladší 3 let. ONE také hradí rozdíl mezi 19,92 euro/den a vyšší finanční spoluúčasti rodičů.

Creche parentale přijímají děti ve věku od 0 do 3 let. Kapacita míst je 14. Otvírací doba je 10 hodin denně od pondělí do pátku, 220 dní v roce. Minimální požadovaný personál je alespoň 3 osoby na plný úvazek, z nichž musí být alespoň jedna vychovatelka a jedna zdravotní sestra, a dále musí být zaměstnán jeden rodič na plný úvazek. Rodiče se podílejí na financování ve výši od 1,99 do 28,04 euro za den. Subvence od ONE je poskytována na náklady spojené s personálem.

Milieux d'accueil rodinného typu, které jsou subvencovány ONE, jsou *Service d'accueillant(e) conventionné(e)* (tj. služby poskytované smluvním příjemcem/příjemkyní – fyzickou osobou) a *accueillant(e)/co-accueillante conventionné(e) avec un service* (tj. (spolu)příjemce/příjemkyně-fyzická osoba).

_Service d'accueillant(e) conventionné(e)

Tyto služby mohou být organizovány autonomně orgány veřejné správy nebo samosprávy nebo mohou být organizovány jeslemi, popř. M.C.A.E..

V rámci tohoto příjmu dětí k péči musí být zajištěna jedna zdravotní sestra nebo sociální pracovník na celkem 20 příjemců. Subvence od ONE je poskytována na náklady spojené s jedním zdravotním nebo sociálním pracovníkem, a dále činí 0,99 euro/den na administrativní poplatky na jedno dítě. ONE také hradí rozdíl mezi 15,78 euro/den a výši finanční spoluúčasti rodičů, a dále 58,98 euro/měsíc na přemísťování zdravotního nebo sociálního pracovníka.

Accueillant(e)/co-accueillante conventionné(e) avec un service

Fyzické osoby – příjemci/příjemkyně přijímají děti ve věku od 0 do 6 let. Kapacita míst je 1 až 4. Výše rodičovského příspěvku je od 1,99 do 28,04 euro/den.

Milieux d'accueil kolektivního typu, které nejsou subvencovány ONE se člení na *maison d'enfants* (tzv. dům dětí) a na jiná zařízení pro péči o předškolní děti.

Maison d'enfants přijímá děti ve věku od 0 do 6 let. Kapacita míst je od 9 do 24 (s rezervou derogace ze strany ONE). Provozovateli mohou být orgány veřejné správy nebo fyzické osoby. Výše rodičovského příspěvku je variabilní. Požadovaný personál na celkem 9 dětí jsou dvě osoby s psychologicko-zdravotně-sociálním vzděláním ve věku od 18 do 65 let. Otvírací doba je variabilní.

Jiná zařízení přijímají děti ve věku od 0 do 6 let. Kapacita je stanovena ONE. Provozovateli mohou být orgány veřejné správy nebo fyzické osoby. Výše rodičovského příspěvku je variabilní. Otvírací doba je variabilní, zpravidla je to několik hodin denně nebo pouze v určité dny. Požadovaný personál závisí na typu zařízení.

Milieux d'accueil rodinného typu, které není subvencováno ONE je *accueillant(e) autonome* (samostatný příjemce/příjemkyně). Samostatnými příjemci mohou být fyzické osoby nebo jejich sdružení. Přijímají děti ve věku od 0 do 6 let. Kapacita příjmu je od 1 do 4 dětí na plný úvazek (s výhradou derogace ze strany ONE), přičemž souběžně může být při takové péči přítomno maximálně 5 dětí. Příjemce nebo příjemkyně mohou pečovat o děti s maximálně 2 spolupříjemci na stejném pracovišti. Pokud jsou přítomni spolupříjemci, lze simultánně pečovat o maximálně 10 dětí. Rodičovské příspěvky jsou variabilní. Požadovaný personál je jedna dospělá osoba ve věku od 18 do 65 let.

Vlámská komunita

Ve vlámské komunitě je to vládní organizace „Kind en Gezin“ („dítě a rodina“), která dozoruje a monitoruje veškeré záležitosti spojené s péčí o děti ve věku 0-3 let. Kind en Gezin rozlišuje tři druhy předškolní péče o děti:

- předškolní zařízení akreditovaná a subvencovaná Kind en Gezin,
- předškolní zařízení registrovaná a dozorovaná, nikoliv však akreditovaná a subvencovaná, Kind en Gezin,
- předškolní zařízení, která dostala povinnosti registrace, ale která nejsou ani akreditovaná ani subvencovaná Kind en Gezin.

Rodičovské finanční příspěvky se liší podle toho zda se jedná o akreditovaná nebo nezávislá zařízení. U akreditovaných zařízení jsou příspěvky počítány v závislosti na celkový čistý příjem rodičů. Rozsah příspěvku může být od 1,35 do 24 euro za den. U nezávislých zařízení jsou příspěvky stanoveny volně na základě dohody mezi rodiči a zařízením.

ad 1) Předškolní zařízení akreditovaná a subvencovaná Kind en Gezin.

Creches a kindergartens dostávají subvence na náklady spojené s personálem a provozem. Finanční příspěvky rodičů jsou odvislé od příjmů rodičů a od doby, po kterou je o dítě pečováno.

Creches

Jsou určeny pro děti ve věku od 0 do 3let. Minimální kapacita je 23 míst. Péče je prováděna kvalifikovanými vychovateli, učiteli a zdravotními sestrami.

Kindergartens

Jsou určeny pro děti ve věku od 18 měsíců do 3 let. Minimální kapacita je 20 míst. Péče je prováděna kvalifikovanými vychovateli, učiteli a zdravotními sestrami.

Péče v rodině

Rodiny provádějí péči o děti po alespoň 10 hodin a mohou pečovat o max. 4 děti na plný úvazek a o max. 8 dětí najednou. Tyto služby rodinné péče mohou být provozovány nezávisle nebo mohou být organizovány *creches a kindergatens*.

ad 2) Předškolní zařízení registrovaná a dozorovaná, nikoliv však akreditovaná a subvencovaná, Kind en Gezin

Do této kategorie náleží péče o děti v rodinách a certifikovaná centra péče o děti. Rozdíl mezi těmito druhy péče spočívá v tom, že péče v rodinách je organizována na

soukromé bázi. V obou případech je nezbytné splnit řadu podmínek tak, aby byla zaručena minimální kvalita péče o děti. Z tohoto důvodu byla zavedena oznamovací a registrační povinnost u Kind en Gezin. Vedle povinnosti registrace mohou rodiny a centra obdržet osvědčení, které je zárukou, že rodina nebo centrum splňuje určité minimální požadavky (např. bezpečnost, dostatečný prostor, standardy péče a hygieny). Tyto minimální požadavky jsou posuzovány a monitorovány Kind en Gezin.

Rodiny a centra mohou poskytovat služby péče o děti také přes noc a o víkendech, v době školních prázdnin a svátků. Provozní hodiny a poplatky za péči jsou stanoveny samotnými rodinami a centry.

Hlavním rozdílem mezi péčí v rodinách a péčí v centrech je počet dětí, o které lze pečovat - rodiny mohou pečovat o max. 7 dětí mladších 12 let, z nichž pouze 5 mohou být mladší 6 let, zatímco centra mohou pečovat o více než 5 dětí mladších 6 let.

ad 3) Předškolní zařízení, která dostala povinnosti registrace, ale která nejsou ani akreditovaná ani subvencovaná Kind en Gezin

Do této kategorie náleží rodiny a centra registrované u Kind en Gezin, které však nepožádaly o dozor. Z důvodu bezpečnosti dětí má přesto Kind en Gezin právo inspekce těchto zařízení.

3. Itálie

System předškolní péče v Itálii tvoří jesle pro děti do dvou let a mateřské školy pro děti od 3 do 5 let. Jesle zřizují většinou církevní instituce a nepatří do systému státního školství. Mateřské školy jsou součástí národního vzdělávacího systému (dle zákona č. 53/2003). Mohou být zřizovány také soukromé školky, které, pokud splní příslušné podmínky pro získání úředního povolení, mají stejné postavení jako státní. Za organizaci a fungování péče jsou zodpovědné jednotlivé regiony (districts).

Účast v předškolním vzdělávacím systému není povinná. Rozsah „výuky“ se pohybuje v rozmezí 875-1700 hodin ročně (minimální a maximální počet hodin stanoví zákon). Náplň činnosti je v případě jeslí péče a jídlo. Od roku 2007 probíhá experimentální projekt usilující o zařazení určité formy výuky také na úrovni jeslí. Součástí péče v mateřských školách je také vzdělávací program, jehož cílem je příprava dětí na vstup do školy.

Podle statistických údajů za rok 2006 navštěvovalo jesle 240 000 dětí ve věku do dvou let, což představuje 15,4% z celkového počtu dětí v této věkové kategorii. Trend v počtu dětí navštěvujících tento druh péče je výrazně klesající. Výzkum ukázal, že 46,3% rodičů považuje děti ve věku do dvou let za příliš malé pro institucionalizovanou kolektivní péči¹. Pokud už děti navštěvují jesle, pak ve větším počtu státní než soukromé (60:40%). Péče v soukromých jeslích je hrazená, poplatek činí 270 EUR měsíčně.

V současné době je registrováno 13 631 veřejných mateřských škol, které navštěvuje 961 872 žáků. Na jednu třídu připadá v průměru 22,8 žáků. Soukromých mateřských škol je 8 300 a navštěvuje je přibližně 500 tis. žáků².

¹ Pracovní texty: National Documentation and Analysis Center for Childhood and Adolescence, titled: *Come cambia la vita dei bambini*.

² Ministero školství, *Sedi, alunni, classi, dotazioni organiche del personale della scuola statale*, October 2007.

4. Finsko

Předškolní vzdělávání se řídí zákonem č. 628/1998 o základním vzdělávání. Podle tohoto zákona je předškolní vzdělávání (v rozsahu minimálně 700 hodin ročně) určeno dětem ve věku 6 let, které mají rok před nástupem povinné školní docházky. Jeho cílem je rozvíjet u dětí schopnost soustředění a učení se, a také celodenní péče. Zřizovatelem předškolní péče jsou místní úřady. Docházka do zařízení je dobrovolná a závisí na rozhodnutí rodičů.

Předškolní péči poskytují hlavně komunální centra denní péče (v roce 2005 je navštěvovalo 78 % všech předškolních dětí) nebo předškolní třídy vytvořené ve spolupráci se všeobecnými školami (asi 21%). Ostatní formy předškolního vzdělávání, státní nebo soukromé, postupně mizí a v současné době představují ani ne 1 % dětí do 6 let věku.

Ministerstvo školství doporučuje, aby třídy předškolního vzdělávání neměly více než 13 žáků. Pokud se péče účastní ještě další dospělá osoba, může to být až 20 dětí. Pedagogický dozor musí mít vzdělání v oboru učitel mateřské nebo základní školy. Předškolní zařízení zajišťuje také dopravu pro děti ze vzdáleného bydliště nebo s obtížným způsobem dostupnosti.

Předškolní péče je poskytována bezplatně. Péči hradí zařízením místní orgány částečně z vlastních zdrojů, na místně příslušné žáky, částečně systémem přerozdělení financí ze státního rozpočtu. Částka je stanovena v přepočtu na jednoho žáka (4680 EUR na žáka v roce 2005). V roce 2006 byly náklady na předškolní péči financovány z 55% ze státních zdrojů, z 45% z komunálních zdrojů.

Podle statistik navštěvovalo v roce 2005 místní zařízení předškolní péče 99,9% dětí ve věku do 6 let. Většina z nich (64,1%) navštěvuje komunální denní centra, soukromou péči využívá pouze asi 3,5% dětí.

Rámcem provádění denní péče ve Finsku vytváří zákon a nařízení o denní péči o děti č. 36/1973 a 239/1973). Systém denní péče se skládá z obecních a soukromých služeb. Obecní služby jsou poskytovány v centrech denní péče a rodinných centrech. Některé úřady pořádají také různé denní aktivity otevřené pro všechny (např. sportovní , kulturní, v přírodě) se zajištěným hlídáním dětí. Poplatky za péči se odvíjejí od velikosti rodiny a její příjmové hladiny. Pro rodiny s příjmy do určité výše je péče zdarma, ostatní platí zhruba 15% celkových denních nákladů.

Do roku 1996 mohli rodiče bezplatně umístit dítě předškolního věku do zařízení zřizovaného obcí. Od roku 1997 mohou rodiny dostat příspěvek na úhradu péče v soukromém

zařízení. Jejich počet je ale oproti místním výrazně nižší. Zařízení provozovaných místními úřady je více než 90%. Navštěvuje je přibližně 400 000 dětí ve věku do 7 let, kdy je nástup povinné školní docházky. Počet dětí v tomto věku v poslední dekádě klesá, v současné době představuje asi 7,6% z celkové populace. Další sestup se nadále očekává.

Počty dětí v zařízeních předškolní péče:

Místní denní centra	31,6%
Místní rodinná centra	14,4%
Domácí péče	26,4%
Soukromá péče	3,5%
Rodičovské dávky	12,3%
Ostatní	11,8%

V sektoru služeb předškolní výchovy a péče pracuje cca 60 tis. osob v zařízeních zřizovaných obcí, 4 500 osob v soukromé sféře. Hrubé odhady hovoří o několika stovkách au-pair.

5. Švédsko

Hlavním cílem předškolního vzdělávacího systému ve Švédsku je umožnit rodičům skloubit pracovní kariéru s rodinou a vytvořit dětem to nejlepší prostředí pro výchovu a vzdělání před nástupem na povinnou školní docházku. Vzdělávací systém byl vytvořen v 70. letech v kontextu reformy prorodinné politiky, sociální a zdravotní péče. V roce 1996 bylo předškolní vzdělávání zařazeno do kompetencí Ministerstva pro vzdělání, výzkum a kulturu. Hlavním nositelem jsou však místní úřady, které mají ve Švédsku, vzhledem ke geografické a demografické rozmanitosti a historickému kontextu velmi silné postavení. Fungují nejen jako zřizovatelé, organizátoři, financovatelé institucionalizované péče, ale vytvářejí také rámec pro péči a aktivity nezastřešené regionálními institucemi, z nichž nejrozšířenější je rodičovská výpomoc (využívá ji až 15% dětí předškolního věku).

Povinná školní docházka začíná ve Švédsku v sedmi letech. Systém ale velmi podporuje návštěvu posledního ročníku předškolního vzdělávání od šesti let, který má dítěti pomoci v přípravě k nástupu do školy. Předškolní vzdělávání není povinné a jeho formy jsou různé.

Nejrozšířenější jsou mateřské školy (*Förskola*), které zajišťují hlídání a péči o děti během pracovní doby rodičů. Provoz školek je celoroční a pracovní doba se přizpůsobuje potřebám rodičů. Děti se ve školce musí registrovat (nejčastěji podle místní příslušnosti) a rodiče platí za využívání školky poplatek, který se odvíjí od jejich finančních možností. V roce 2005 navštěvovalo tento typ zařízení asi 80% všech předškolních dětí (cca 330 000). Ve školce jsou děti rozděleny do skupin po 15-20, na které dohlíží učitelé a vychovatelé. Jednotlivé skupiny nemusí být vždy rozděleny striktně podle věku. Na jednu školku připadají v průměru tři skupiny dětí.

Velmi oblíbená je také domácí rodinná péče (*familjedaghem*). Jedná se o hlídání dětí v jejich domácím prostředí. Také tento druh péče poskytují místní úřady, které příslušné rodiny registrují a vybírají poplatky přibližně ve stejné výši jako v mateřských školkách. Tato služba je poskytována rodinám, kde mají děti zvláštní potřeby vyžadující menší kolektiv nebo žijícím na odlehlých místech se špatnou dostupností školek. Je proto rozšířena zejména ve venkovských oblastech. V současné době tento druh péče využívá asi 5% dětí předškolního věku, ale počet postupně klesá v důsledku přesídlování rodin s malými dětmi do větších měst.

Otevřené školky (*öppna förskolan*) jsou alternativou k “řádným” školkám a jsou určeny zejména pro rodiče, kteří jsou přes den doma (např. s dalším dítětem). Jedná se o jakési skupinové programy s pedagogickým dozorem a spoluprací rodičů. Prostory poskytují místní úřady a tento druh péče je často provázán s ostatními volnočasovými aktivitami regionu, sociálními a zdravotními centry. Registrace v těchto skupinách není povinná, návštěvy bývají nepravidelné, většina z nich poskytuje péči bezplatně. Na podzim 2007 bylo ve Švédsku registrováno 455 těchto středisek.

Centra volného času (*fritidshem*) jsou zařízení poskytující pohled nad dětmi mimo předškolní nebo školní výuku, tedy ráno, odpoledne a o prázdninách. Také tato zařízení zřizují místní úřady, jsou zpoplatněné podle možností rodiny a intenzity návštěv. Je to druh péče určený spíše pro rodičů školáků.

Od roku 1998 mají také školky své školní osnovy zakotvené ve vládním nařízení a závazné pro všechny zřizovatele. Tyto osnovy určují základní cíle a směry předškolního vzdělávání, nestanoví ovšem, jak jich dosáhnout. Výukové postupy a metody jsou v kompetenci jednotlivých zařízení a jejich pedagogických pracovníků. Národní osnovy stanoví tyto hlavní cíle a pravidla:

- normy a hodnoty
- učení a vývoj
- vlastní působení dětí
- spolupráce školy a rodiny
- vzájemná součinnost předškolních zařízení, škol a center volného času.

Největší důraz je v osnovách kladen na základní hodnoty, které musí být respektovány v předškolním i školním vzdělávání, jako jsou pozornost a ohledy, solidarita, genderová rovnost a tolerance.

Pracovníci v systému předškolního vzdělávání musí mít odpovídající vzdělání a kvalifikaci. Systém rozlišuje čtyři kategorie pracovníků: učitelé, instruktoři, dozor denní péče, opatrovníci v domácí péči. Učitelé a instruktoři absolvují tříleté pedagogické studium na univerzitě zaměřené na učební metody, vývojovou psychologii, sociologii rodiny a tvořivé aktivity. Pracovníci dozoru denní péče musí mít postsekundární kvalifikaci a opatrovníci procházejí školením pořádaným zřizovatelem zařízení.

System předškolní péče je ve Švédsku financován částečně ze státního rozpočtu, částečně z daňových transferů místním úřadům a z přímých plateb rodičů. Prostředky ze státního rozpočtu nejsou konkrétně určeny pouze na předškolní péči, ale pocházejí z prostředků na celou školní a sociální oblast. O jejich určení rozhodují místní úřady. Poplatky rodičů představují asi 10% celkové částky.

Od roku 2000 probíhá reforma systému s cílem přizpůsobit předškolní vzdělávání stále rostoucímu počtu dětí. Změny se týkají především poplatků. Byly stanoveny maximální poplatky (stropy) za předškolní péči a volnočasové aktivity s ohledem na příjem rodičů. Neměly by přesáhnout 1-3% příjmu rodiny v závislosti na počtu dětí.

V roce 2003 byly otevřeny třídy školek pro děti, které další rok nastoupí do školy. Tyto třídy nejsou povinné, ale zajišťují bezplatnou výuku a péči v rozsahu minimálně 525 hodin ročně. Cílem je zapojit co nejvíce dětí do přípravy na školní docházku.

Ve Švédsku mohou vznikat také soukromá zařízení předškolní péče. Povolení k jejich provozování vydávají místní úřady, které zkoumají jejich kvalitu, vybavenost, personální obsazení, a mohou případně licenci k provozování odebrat. Počet těchto soukromých zařízení a dětí, které je navštěvují je však marginální.

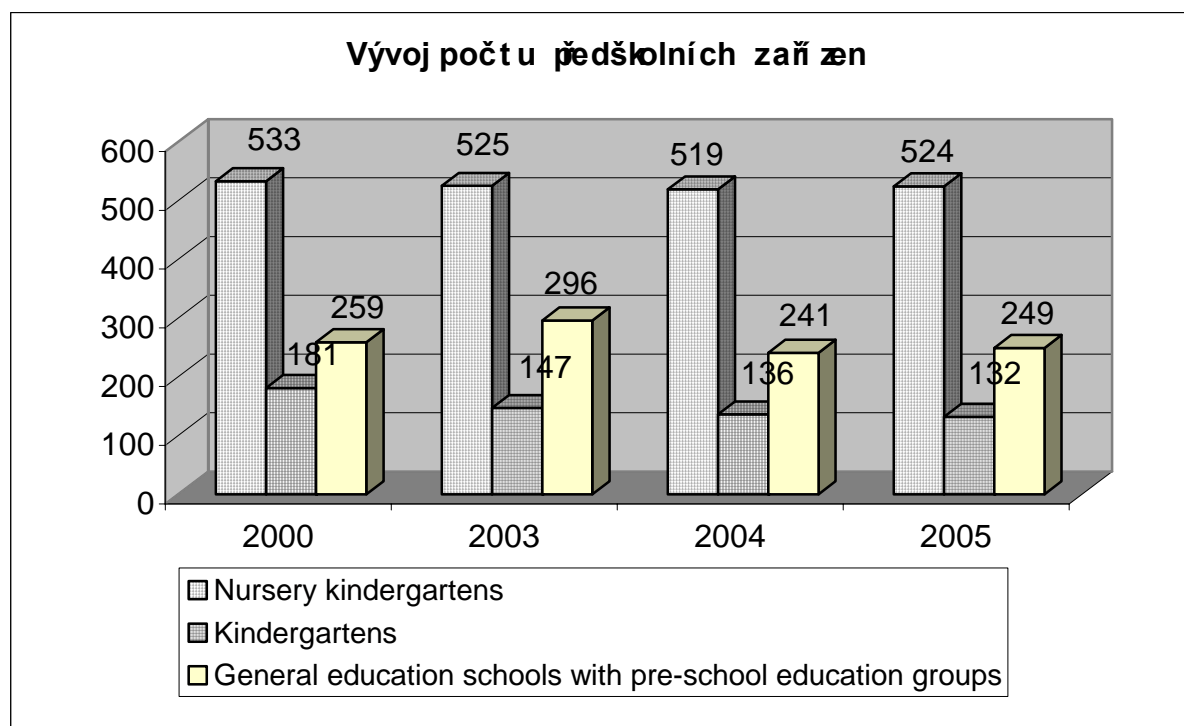
6. Litva

Podle zákona o vzdělávání je systém předškolního vzdělávání v Litvě tvořen jeslemi, školkami a jinými předškolními zařízeními, samostatnými učiteli a dalšími poskytovateli péče. Předškolní péče je poskytována dětem ve věku od 1 do 5 (6) let. V posledním roce před nástupem povinné školní docházky probíhá v kalendářním roce tzv. předškolní výuka (na žádost rodičů může začít již v 5 letech dítěte). Tuto výuku poskytují mateřské školky, základní školy nebo jiné oprávněné autority.

Popis systému podle analýzy Institutu ombudsmana pro práva dětí z roku 2007:
Poskytovatelé předškolní péče v roce 2006

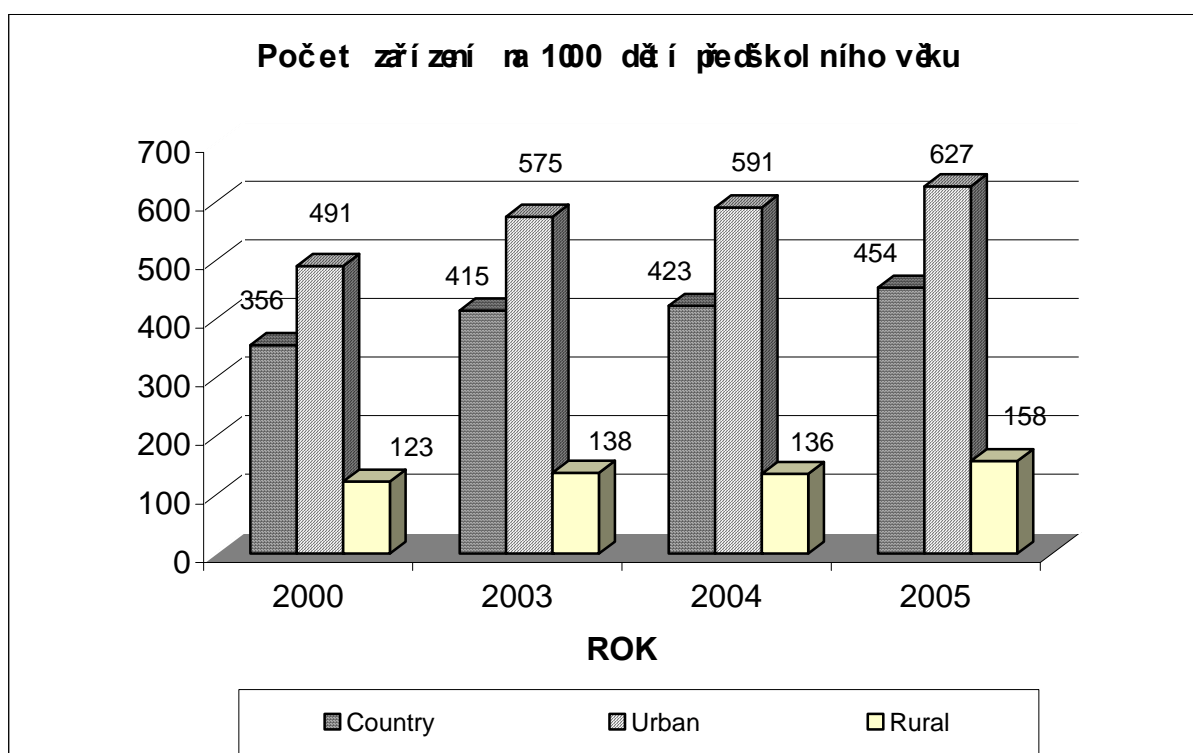
Typ zařízení		Jesle	Mateřské školy
Zřizovatel			
Stát		1	2
Obec		528	82
Nestátní	soukromé	1	2
	komunitní	1	2
Celkem		531	88

Graf ukazuje vývoj počtu předškolních zařízení v letech 2000-2005:

Vývoj počtu dětí navštěvujících zařízení předškolního vzdělávání, %

Rok		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Věk dětí							
Celkem	1-6 let	41,1	42,2	45	48,6	50,3	52,6
	Do 3 let	13,7	14,9	16,5	17,8	19,3	21,3
	3-6 let	53,1	55,9	58,5	61,8	64,1	69,6
Města	1-6 let	58	59,3	61,5	65,2	68,2	72,7
	Do 3 let	19,9	21	24	26,5	28,7	30,8
	3-6 let	74,4	75,5	78,6	81,3	85,3	92,5
Venkov	1-6 let	11,8	13,3	14,1	19,8	19,9	18,3
	Do 3 let	3,2	3,8	3,5	3,8	3,8	4,8
	3-6 let	15,6	17,8	19,5	27	27,3	24,6

Vývoj v počtu dětí navštěvujících předškolní zařízení

Rok		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Věk dětí							
Celkem	Do 3 let	9949	10261	10723	10899	11592	12854
	3 a více let	80138	79580	80127	78570	76831	77167
Město	Do 3 let	9081	9332	9881	10023	10745	11863
	3 a více let	71484	70976	71062	70043	68996	68112
Venkov	Do 3 let	868	929	842	876	847	991
	3 a více let	8654	8604	9065	8527	7835	9055

Organizace a financování předškolní péče a vzdělávání jsou v kompetenci místních úřadů. Systém je financován z obecních rozpočtů a poplatků od rodičů. Poplatky se hradí za jídlo a učební pomůcky a jejich výše činí měsíčně 35 EUR. Od poplatků jsou osvobozeni rodiče, kteří pobírají sociální dětské dávky.

7. Polsko

V Polsku navštěvuje zařízení institucionalizované předškolní péče jen velmi málo dětí ve srovnání s ostatními státy. Pouze 4% dětí ve věku od 0 do 3 let navštěvují jesle, které zřizuje Ministerstvo zdravotnictví a jsou částečně financovány ze státního rozpočtu.

V roce 1995 bylo registrován 591 zařízení tohoto typu s 37 900 místy. V roce 2006 už to bylo pouze 371 jeslí s 25 800 místy. Počet dětí navštěvujících zařízení pro péči o děti ve věku do 3 let byl v roce 2006 více než 50 tisíc. Děti, které nebylo možné umístit ve státních zařízeních navštěvují soukromé školky.

Největší počet dětí ve věku do 3 let však zůstává doma, kde se o ně starají rodiče, prarodiče nebo osoby najímané za tímto účelem bez jakékoli formy řádné pracovní smlouvy. Sjednání takové smlouvy by znamenalo nutnost úhrady sociálního pojištění a zdanění mzdy, což by výslednou částku výrazně snížilo. To podporuje neoficiální formy této práce.

Také počet dětí ve věku od 3 do 6 let navštěvujících mateřské školy není ve srovnání s ostatními státy EU velký. Mateřské školy a předškolní třídy základních škol jsou zřizovány a financovány místními úřady. Jejich počet od roku 1990 systematicky klesá, zejména z důvodu snižování státního příspěvku do obecních rozpočtů.

Ve školním roce 2005/2006 bylo evidováno celkem 17 200 zařízení předškolní péče, z toho 7 700 mateřských škol, 9 500 předškolních tříd při základních školách. 82% z nich bylo zřizováno místními úřady, 18% je zřizováno soukromými institucemi, neziskovými organizacemi nebo církevními kongregacemi.

Tabulka: Vývoj počtu zařízení předškolní péče a počtu dětí ve věku od 3 do 6 let v letech 1995-2007

	1995/96	2000/01	2005/06	2006/07
Počet zařízení:	20,618	18,003	17,229	17,329
Města	6,946	6,765	6,886	7,049
Venkov	13,672	11,238	10,343	10,280
Počet míst:	767,400	714,700	686,700	697,800
Města	592,000	562,500	547,800	556,500
Venkov	175,400	152,200	138,900	141,300
Počet žáků:	984,500	885,400	840,000	862,700
Města	666,300	606,800	590,400	610,600
Venkov	318,200	278,600	249,600	252,100

Zdroj: Ústřední statistická kancelář

8. Estonsko

V Estonsku reguluje činnost obecních zařízení pečujících o děti Zákon o předškolních zařízeních pečujících o děti³. Zákon o soukromých školách⁴ reguluje činnost privátních zařízení pečujících o děti. Zákon o předškolních zařízeních pečujících o děti platí pro soukromá dětská zařízení pokud Zákon o soukromých školách nestanoví jinak.

Podle Zákona o předškolních zařízeních pečujících o děti jsou takováto zařízení zřizována obecním úřadem na základě usnesení zastupitelstva a podle oprávnění vydaného ministerstvem školství a výzkumu. Majetky v držení zařízení pečujících o děti jsou využívány podle nařízení stanoveného obecním zastupitelstvem.

Zařízení pečující o děti disponuje vlastním rozpočtem, který je schválen zastupitelstvem obce. Zařízení pečující o děti jsou financována ze státního rozpočtu, rozpočtu obce a z příspěvků od rodičů. Náklady na stravování jsou pokryty rodiči. Denní náklady na stravování dítěte jsou určeny správní radou zařízení a schváleny jejím předsedou. Další náklady (řízení instituce, odměny zaměstnanců, sociální daň a náklady na školní pomůcky) jsou pokryty obecním rozpočtem a podle rozhodnutí obecního zastupitelství částečně i rodiči. Částka placená rodiči na jedno dítě nepřesáhne 20 procent minimální mzdy stanovené vládou republiky.

Zástupci okresu a zástupci učitelů zařízení pečujících o děti dospějí k dohodě o minimální mzdě učitelů. Obecní zastupitelstva se v plné výši podílejí na pokrytí nákladů na řízení instituce, na odměny zaměstnanců, na sociální daň a náklady na učební pomůcky, které jsou placeny z obecního rozpočtu v poměru k počtu dětí, které mají v jejich správním území trvalé bydliště a navštěvují zařízení pečující o děti.

Obecní zastupitelstvo schvaluje náklady na řízení institucí pečující o děti, odměny učitelů, sociální daň a náklady na učební pomůcky pro každý rozpočtový rok. Ministerstvo školství a výzkumu a přednosta okresu dohlíží na vzdělávání v rámci institucí pečující o děti.

Podle Zákona o soukromých školách může soukromou školu řídit a spravovat společnost s ručením omezeným, nadace či nezisková organizace. Osnovy soukromého

³<http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X80001K2&keel=en&pg=1&ptyyp=RT&tyyp=X&query=pre%2Dschool>

⁴<http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/paraframe.asp?loc=text&lk=et&sk=en&dok=X70034K2.htm&query=erakooliseadus&tyyp=X&ptyyp=RT&pg=1&fr=no>

předškolního zařízení musí odpovídat osnovám pro předškolní vzdělávání stanoveným ministerstvem.

Oprávnění k výuce je vydáno osobě zakládající soukromou školu na základě směrnice ministerstva školství a výzkumu. Oprávnění k výuce je vydáno na určené období ne kratší než akademický rok. Předpokládaná délka studia deklarovaná osnovami soukromé školy se bere v potaz při vydávání oprávnění k výuce na určené období.

Ředitel soukromé školy disponuje samostatným rozpočtem pro soukromou školu, který je nezávislý na ostatních podnikatelských aktivitách ředitele. Platy učitelů zaměstnaných v předškolních zařízeních pečujících o děti na základě osnov pro předškolní výuku a náklady na učební pomůcky mohou být pokryty obecním rozpočtem na základě znění Zákona o předškolních zařízeních pečujících o děti.

Statistiky

Poměr dětí v péči předškolních vzdělávacích institucí z celkového počtu dětí ve věku 0 – 6 let:

2004: 70%

2005: 71%

2006: 71%

Předškolní zařízení pečující o děti⁵(2006):

Okres	Veřejné instituce			Soukromé instituce		
	Vyučující jazyk			Vyučující jazyk		
	Estonština	Ruština	Estonština i ruština	Estonština	Ruština	Angličtina
Harju	127	33	21	16	2	1
Hiiu	6			1		
Ida-Viru	11	33	14		1	
Jõgeva	20		2			
Järva	21					
Lääne	19					
Lääne-Viru	26		1	1		
Põlva	17			1		
Pärnu	41		3			
Rapla	32					
Saare	17			2		
Tartu	47	2	7	4		
Valga	17		2	1		
Viljandi	34			1		

⁵ Estonské ministerstvo školství www.hm.ee

Võru	18					
Celkem	453	68	50	27	3	1

	Instituce	Počet dětí
2004		
Jesle	8	399
Mateřské školy	587	52 312
Speciální mateřské školy	5	193
2005		
Jesle	9	422
Mateřské školy	596	53 958
Speciální mateřské školy	4	180
2006		
Jesle	10	446
Mateřské školy	589	55 527
Speciální mateřské školy	3	135

9. Rumunsko

Činnost a organizace předškolních institucí je regulována Zákonem o vzdělávání. Implementace zákona je zajišťována skrze rozhodnutí vlády a nařízení ministra školství, výzkumu a mládeže.

V Rumunsku je předškolní vzdělání součástí nepovinného vzdělání, které je poskytováno veřejnými a soukromými předškolními institucemi. Zákon o vzdělávání (84/1995) stanoví, že předškolní vzdělání je poskytováno dětem od 3 do 6 let a to v rámci tří typů programů nabízených v rámci jednoho či více předškolních zařízení: normální, prodloužený a týdenní program. Děti jsou organizované do skupin podle věku: nižší skupina (3 - 4 roky), střední skupina (4 – 5 let), vyšší skupina, tzv. přípravná školní skupina (5 - 6 let). Jedna skupina je složená v průměru z 15 žáků. Počet žáků však neklesá pod 10 a nepřevyšuje 20.

Veřejné předškolní instituce jsou zřizovány okresními školními inspektoráty a jsou financovány jak ze státního rozpočtu, tak z rozpočtu místní samosprávy. Učebnice pro veřejné instituce předškolního vzdělávání jsou poskytovány zdarma.

Podle ustanovení Zákona o vzdělávání mohou jedinci a právnické osoby předškolní instituce zřizovat se souhlasem okresního školního inspektorátu. Následně prochází zařízení akreditací. Akreditované soukromé vzdělávací instituce jsou součástí národního vzdělávacího systému a jako takové mohou obdržet státní podporu. Soukromá vzdělávací instituce je zákonnou pokud:

- Je to organizace nezisková
- Nediskriminuje a odmítá nedemokratické principy, xenofobní chování a rasismus
- Respektuje národní standardy

Zřizovatelé soukromé předškolní instituce se musí podle Zákona o vzdělávání řídit následujícími standardy:

- Počet dětí v jedné věkové skupině nesmí přesáhnout 20
- Učitelé a vedení předškolní instituce musí pracovat na plný úvazek a musí být jmenování podle ustanovení Zákona o učitelských sborech 128/1997
- Učební osnovy musí odpovídat národním standardům
- Po dokončení studia dvou ročníků následujících po akreditaci musí zařízení dokázat, že vlastní nejméně 50% prostor, které užívá

Téměř neexistující legislativa týkající se péče o děti mezi 0 až 3 roky vysvětluje různorodost institucí, které se touto oblastí zabývají:

- Denní centra pro děti v ohrožení do 6 let. Tato centra jsou koordinována Okresním úřadem sociální pomoci a ochrany
- Denní centra nebo soukromá předškolní zařízení pro děti do 6 let schválená ministerstvem školství a výzkumu
- Mateřské školy s jeslemi pro děti do 6 let
- Jesle pro děti od 4 měsíců do 3 let, které ale v praxi přijímají i děti starší 3 let. Tato předškolní zařízení jsou financována a koordinována obecním zastupitelstvem bez profesionálního dohledu

V současnosti je činnost jeslí financována z obecního rozpočtu na rozdíl od mateřských školek, které jsou financovány ministerstvem školství a výzkumu.

Zákon 263/2007 týkající se zřizování organizace a činnosti jeslí je v platnosti od září 2007.

Kromě obecního rozpočtu přispívají veřejným jeslím každý měsíc také rodiče. Dary a sponzorování a jiná legální podpora je povolena. Privátní jesle financují svou činnost pouze z rozpočtu samotné instituce, příspěvky od rodičů a jiných zdrojů podle zákona.

Rodiče platí příspěvky jeslím měsíčně. Příspěvek není povinný pro děti v nebezpečí. Příspěvek je vypočítán z počtu dní, ve kterých bylo o dítě postaráno.

Statistiky

Počet veřejných a soukromých předškolních zařízení 2005/2006⁶:

	Celkem	Veřejné instituce	Soukromé instituce
Předškolní vzdělávací instituce	3 769	3 598	171
Počet dětí	648 338	639004	9 334

Poměr (%) dětí v péči předškolních vzdělávacích institucí:

	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Celkem	66,1	67,5	71,0	71,8	73,0
Města	69,2	70,8	76,3	76,9	77,8
Venkov	63,4	64,8	66,7	67,9	68,8

⁶ Národní statistický úřad Rumunska <http://www.insse.ro>

Dívky	67,1	68,6	72,0	72,6	73,6
Chlapci	65,1	66,5	70,2	71,1	72,4

Poměr (%) dětí v péči předškolních vzdělávacích institucí podle věkových kategorií:

		2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
3 roky	Celkem	39,1	40,5	44,1	54,8	55,2
	Města	42,6	44,9	51,4	60,9	60,1
	Venkov	36,2	36,9	38,4	49,9	50,8
	Dívky	40,2	41,7	44,8	56,0	56,1
	Chlapci	38,2	39,4	43,4	53,6	54,2
4 roky	Celkem	58,7	63,3	66,5	75,2	75,9
	Města	60,7	64,4	70,9	77,1	78,0
	Venkov	57,1	62,3	62,9	73,7	74,1
	Dívky	60,1	64,3	67,9	76,1	76,9
	Chlapci	57,4	62,3	65,1	74,3	74,9
5 let	Celkem	76,4	76,6	83,2	85,7	86,2
	Města	77,5	77,6	84,6	86,7	88,3
	Venkov	75,5	75,7	82,1	84,8	84,5
	Dívky	77,7	78,0	84,0	86,7	86,5
	Chlapci	75,3	75,2	82,5	84,7	85,9

10. Portugalsko

Národní rámcový zákon z roku 1997 (5/97⁷) definuje předškolní vzdělávání, stanoví hlavní cíle a strategii implementace předškolního vzdělávání. Portugalský národní program pro předškolní vzdělávání počítá jak s veřejnými, tak soukromými institucemi. Zodpovědnost za síť institucí je sdílena ministerstvem školství a ministerstvem práce a sociálních věcí. Ministerstvo školství definuje normativní aspekty předškolního vzdělávání (počet hodin činnosti, organizace, pedagogické směrnice, hodnocení a monitoring) a financuje mateřské školky určené pro děti od 3 až 6 let. Ministerstvo práce a sociálních věcí je zodpovědné za financování předškolních vzdělávacích institucí určených pro děti ve věku od 0 do 3 let a za poskytování podpory rodinám s nízkými příjmy tak, aby jejich potomci měly možnost mateřské školky navštěvovat (např. skrze bezplatnou stravu či přídatky rodinám).

Během posledních let se systém předškolního vzdělávání v Portugalsku decentralizuje. Některá organizační rozhodnutí jsou delegována na obce (např. školení personálu, počet a odměny asistenčních zaměstnanců mateřských školek a organizace mimoškolního času dětí ve veřejném systému). Regionální ředitelství pro vzdělávání a Regionální centra pro sociální problematiku jsou zodpovědná za implementaci národního programu pro předškolní vzdělávání.

Provozní hodiny a roční poskytování služeb je rozdílné v závislosti na typu instituce. Děti od 3 měsíců do 3 let mohou navštěvovat jesle s celodenní péčí. Děti od 3 let do 6 let navštěvují mateřské školky, které jsou v provozu 5 až 6 hodin denně. Žáci mateřských školek mohou po skončení provozních hodin instituce navštěvovat sociálně-vzdělávací aktivity, pokud to časové možnosti rodičů vyžadují.

Stát definuje obecné normy týkající se předškolního vzdělávání. Konkrétně stát vymezuje formu organizace, pedagogické požadavky a technické detaily předškolního vzdělávání. Stát provádí inspekce a hodnocení jednotlivých institucí, aby tak zajistil dodržování stanovených norem. Pro děti do 3 let zodpovídá za kvalitu služeb ministerstvo sociálních věcí. V praxi je však systém decentralizovaný. Jednotlivé regiony se starají o řízení lidských zdrojů, a finance. Např. okresní sociální úřady jsou zodpovědné za řízení plánů sociálního zabezpečení, uznávají oprávněnost na sociální zabezpečení, a sledují realizaci

⁷ <http://dre.pt/pdf1s/1997/02/034A00/06700673.pdf>

sociálních opatření. Jak jesle tak mateřské školky jsou v praxi pod dohledem okresních sociálních úřadů.

K akreditaci jeslí, mateřských školek a mimoškolních programů je potřeba formální registrace zařízení, každoroční plnění zdravotních a bezpečnostních kritérií a dodržování osnov.

Výdaje na předškolní vzdělávání tvoří 0,44% HDP⁸. Přibližně 92% výdajů pochází z veřejných zdrojů, 7,7% ze zdrojů soukromých. 6% z celkových výdajů na vzdělávání je přiděleno na předškolní vzdělávání. OECD (*Education at a Glance, 2005*) uvádí částku 4 158 eur jako náklady na jedno dítě v předškolním vzdělávání. Veřejná podpora je z větší části nepřímá, zřizovaná akreditovanými agenturami (nezávislými na vládě) subvencovanými vládou. Dotace jsou dodávány přímo poskytovatelům služeb. Soukromé instituce mají ve většině případů formu neziskové organizace, protože pouze neziskové organizace se mohou ucházet o podporu z veřejných zdrojů.

Rodičovské příspěvky pro děti od 0 do 3 roků jsou převážně určovány trhem, veřejná podpora je však určitým skupinám občanů dostupná. Rodiče, kteří splňují podmínky k obdržení veřejné podpory, nemusí za jesle platit. V případě soukromých neziskových institucí existuje tzv. solidární systém, rodičovské příspěvky pokrývají zhruba 38% nákladů. V případě čistě soukromých služeb pokrývají rodičovské příspěvky 95% nákladů.

Pro děti od 3 do 6 let je mateřská školka (ne navazující sociálně-vzdělávací programy) zdarma, pokud nejde o soukromou mateřskou školku. V soukromých mateřských školkách může stát podporovat rodiny s nízkými příjmy. Od ledna 2001 jsou mateřské školky zdarma i pro děti ve věku 3, 4 a 5 let v neziskových soukromých institucích. Stát dále skrze ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje předškolní programy subvencemi na stravu, zdravotnický dohled a sociálně-kulturní aktivity. Rodiny s nízkými příjmy mají právo na další úlevy.

Počet dětí v předškolních institucích

0 – 3 roky: O téměř 90% dětí se starají rodiny. Asi 12% dětí navštěvuje jesle.

3 -6 let: Procento zapsaných žáků se v mateřských školkách mění v závislosti na věkové kategorii.

⁸ OECD, *Education at a Glance, 2005*

3 – 4 roky: 60% zapsaných

4 – 5 let: 75% zapsaných

5 – 6 let: 90 % zapsaných

Komunitní centra jsou k dispozici v oblastech, kde je obtížné organizačně spravovat mateřskou školku.

11. Slovensko

Predškolská výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje v predškolských zariadeniach, t. j. v materských školách a špeciálnych materských školách a od roku 2002 aj v základných školách s materskou školou. Špeciálne materské školy zabezpečujú výchovu a vzdelávanie iba deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorým ich postihnutie nedovoľuje vzdelávať sa v bežných materských školách. Materské školy navštevujú aj deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (zdravotne postihnuté), ktoré sa môžu integrovať do tried s ostatnými deťmi alebo sa pre ne zriaďujú špeciálne triedy v materských školách.

Do materských škôl a špeciálnych materských škôl sa prijímajú deti od dvoch do šesť rokov veku. Do predškolských zariadení sa prednostne prijímajú 5-ročné deti a deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Predškolské zariadenia sa zriaďujú s rôznou dĺžkou prevádzky ako poldenné, celodenné, týždenné a s nepretržitou prevádzkou. Prevažný počet materských škôl je s celodennou prevádzkou, spravidla od 6,00 hod. do 18,00 hod., podľa potrieb rodičov. V materských školách s celodennou prevádzkou môžu byť zriadené aj triedy s poldennou výchovnou starostlivosťou.

Cieľom výchovy a vzdelávania detí predškolského veku je "doplňať rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa" v súlade s jeho individuálnymi a vekovými osobitosťami. "Súčasťou predškolskej výchovy je aj príprava dieťaťa na povinnú školskú dochádzku". Ide o cieľavedomý proces, v ktorom sa deti vychovávajú a vzdelávajú tak, aby boli po dovŕšení šiesteho roku života schopné úspešne pokračovať vo vzdelávaní v základnej škole. Ciele, úlohy a obsah výchovy v materských školách sú určené v Programe výchovy a vzdelávania detí v materských školách, ktorý je základným pedagogickým dokumentom pre materské školy zriadené obcou a pre špeciálne materské školy. Podľa Programu si učiteľky tvoria výchovno-vzdelávacie plány vzhľadom na vekové a individuálne osobitosti detí a podmienky materskej školy. Význam plánovania v materskej škole spočíva v zámernom a cieľavedomom utváraní poznatkov u dieťaťa a v zosúladení všetkých stránok osobnosti dieťaťa. Ministerstvo školstva schválilo aj "Rozvíjajúci program výchovy a vzdelávania detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou v materských školách".

Rodičia detí predškolského veku majú možnosť si vybrať materskú školu. Prevažná časť rodičov si zvolí materskú školu v mieste svojho bydliska. Stúpa počet rodičov, ktorí vyberajú materskú školu podľa jej zamerania, kvality a pod. V malých obciach je problém s

poklesom populácie, takže niektoré obce pre nedostatok detí, ale v poslednom čase aj z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov zrušia materskú školu, alebo ju spoja so základnou školou. Rodičia si zabezpečujú prepravu detí vlastným spôsobom.

Podľa platnej legislatívy predškolské zariadenie sa môže zriadiť vtedy, ak do neho rodičia prihlásia najmenej 10 detí. Ak to vyžadujú osobitné miestne podmienky a potreby rodičov, aj pre menej detí. Materské školy sa zriaďujú s rôznym počtom tried. Podľa toho sú v Slovenskej republike materské školy jednotriedne, dvojtriedne, trojtriedne, ale aj viac ako sedemtriedne. V obciach prevažujú jedno až štvortriedne a v mestách materské školy s vyšším počtom tried. Materské školy s celodennou prevádzkou začínajú a končia prevádzku podľa potreby rodičov, spravidla od 6,00 hod. do 18,00 hod. Materské školy môžu mať aj týždennú alebo nepretržitú prevádzku.

V Slovenskej republike môžu zriaďovať materské školy aj právnické a fyzické osoby. Súkromné materské školy boli do decembra 2004 financované štátom rovnako ako štátne, podľa normatívu na dieťa.

Od 1. januára 2007 financuje cirkevné a súkromné materské školy obec. Obec finančne zabezpečuje aj materské školy, ktorých je zriaďovateľom obec.

Súkromné materské školy spravidla pracujú podľa Programu výchovy a vzdelávania v materských školách. Jeho obsah môžu materské školy obohatiť aj o iné aktivity primerané predškolskému veku dieťaťa ako sú stanovené v Programe.

3.16.1. Celkový přehľad o predškolskom vzdelávaní

Celkový přehľad o predškolskom vzdelávaní, školský rok 2006/07				
Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet tried	Počet prijatých detí	Počet učiteľov vr. riaditeľov
Materská škola	2 928	6 770	140 302	13 217
Špeciálna materská škola	68	130	1 153	204
Spolu	2 996	6 900	140 082	13 421

3.16.3. Materské školy - prijaté deti podľa poskytovanej starostlivosti

Materské školy - prijaté deti podľa poskytovanej starostlivosti, školský rok 2006/07		
Druh poskytovanej starostlivosti	Absolútny počet	%
Celodenná	134 858	96,32
Poldenná	5 130	3,66
Týždenná alebo nepretržitá starostlivosť	26	0,02
Spolu	140 014	100,00

Poznámka:
Okrem detí prijatých do špeciálnych tried.

Bibliografia: Štatistická ročenka školstva SR 2006

12. Nizozemí

Nizozemí nemá přesná vzdělávací pravidla pro děti mladší čtyř let. Povinná školní docházka začíná v pěti letech, ale děti mohou – a většinou začínají – chodit do základní školy ve čtyřech letech. Pro mladší děti jsou jesle, školky a dětské kroužky. Do února 2007 spadala péče o děti pod Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti, od března 2007 spadá pod Ministerstvo školství, kultury a vědy.

Více než 320 000 dětí využívá přes 3 500 dětských center. Zvyšování dostupnosti péče o děti a zlepšování její kvality je na vysokém stupni politického programu, založeném na myšlence, že rozsáhlá síť vysoce kvalitních zařízení péče o děti umožní rodičům sladit práci a péči.

Zákon o péči o děti, který vstoupil v platnost 1. ledna 2005, upravuje kvalitu péče o děti a její financování. Je založen na principu, že péče o děti je věcí rodičů, zaměstnavatelů a vlády. Rodiče sladující práci a péči získávají příspěvek na péči o dítě za předpokladu, že použitá péče odpovídá vládním standardům kvality (viz par. 3.2 a 3.7). Příspěvek je spojen s rodičovským příjmem.

Do zákona o péči o děti spadají následující formy péče:

Denní jesle/školky poskytují po celý rok péči o děti mladší čtyř let. Děti chodí do jeslí/školky jeden či více půldnů či celých dnů v týdnu.

Mimoškolní péče o děti od 4 do 12 let navštěvující základní školu. Tento typ péče je poskytován před a po škole a o školních prázdninách.

Péče o děti poskytovaná registrovanými opatrovnicemi buď u nich doma nebo v bydlišti dítěte. Opatrovnice může mít na starost až 4 děti (vedle svého).

Pečovatelky: za jistých podmínek může mít pečovatelka na starost až 6 dětí vedle svého.

Obecní jesle ustavené skupinou rodičů: rodiče sami se střídají v hlídání dětí. Kromě toho, že jsou vyjmuti z podmínky rodičovského výboru, všechny standardy kvality platné pro denní jesle/školky platí.

Zákon o péči o děti neplatí pro neformální péči o děti poskytovanou přáteli, rodinnými příslušníky, au-pair či příležitostnými opatrovnicemi. Rovněž neplatí pro dětské kroužky a dohled při obědě na základních školách.

BoinK, nizozemská asociace pro rodiče užívající péči o děti, definuje péči jako: poskytnutí péče, dohledu a učebních příležitostí pro děti do 16 let v jasné organizační

strukturu někým jiným, než vlastními rodiči či primárními pečovateli způsobem vhodným pro dobu denní péče o dítě, věk dítěte a potřeby jeho rodičů či primárních pečovatelů.

Jiná definice péče o děti je: poskytnutí péče a učebních příležitostí dětem komerčně či jinak, ale ne zdarma až do prvního dne měsíce, kdy začnou chodit do střední školy.

Denní jesle/školky

poskytují péči pro děti od 6- 8 týdnů do 4. narozenin. Jejich rodiče většinou pracují nebo studují. Běžné denní jesle/školky jsou otevřeny od pondělí do pátku od 8 hod. do 18 hod.

Dětské kroužky

- jsou veřejná zařízení pro děti od 2 do 4 let., otevřená pro všechny děti a mají kvalifikovaný personál. Prvotní cíl je vzdělávací: stimulovat sociálně-emoční a pohybový rozvoj dětí. Většina dětí tam chodí dvakrát týdně, vždy na 2-3 hodiny. Obvykle je ve skupině 12 – 15 dětí

Registrované opatrovnice

poskytují flexibilní péči v rodinném prostředí, často u sebe doma. Může mít v péči 4 – 6 dětí ve věku od 6 týdnů do 12 let. Tento typ péče je poskytován prostřednictvím agentur.

Organizovaná péče o děti existovala v Nizozemsku od r. 1850 s postupující industrializací, byla financována filantropy či církví a myšlena jako pomoc chudým. Užívané metody v těchto předchůdcích mateřských škol byly založeny na myšlenkách výchovných teoretiků jako Pestalozzi, Fröbel a Montessori. Podnikové jesle/školky byly zakládány po 2. světové válce. V 60. letech se rozmohlo hnutí dětských kroužků spojujících úlohu péče s učením a rozvojem dětí. V letech 1965– 1986 vzrostl počet dětských kroužků ze 100 na 3 000, většinu provozovali dobrovolníci. V r. 1970 byla ustavena Asociace nizozemských center dětské péče (WKN) s cílem napomáhat profesionalizaci pracovníků dětských center a kroužků formulováním směrnic, poskytováním informací a rad ústředním a místním vládám. WKN se stal součástí Nizozemského institutu pro zdraví a sociální služby (NIZW). Od r. 1975 spadají dětské kroužky pod Vládní plán grantů na sociální a kulturní práci a dostávají granty na podporu své práce. V r. 1977 byl založen Vládní plán grantů pro denní jesle/školky, v jehož rámci mohly denní jesle/školky před r. 1975 žádat o grant. V r. 1986 Zákon o sociální péči přesunul odpovědnost za evidenci a financování služeb sociální péče, jako péči o děti, na obecní úřady. Zároveň byla zavedena pobídková daň pro rodiče, kteří pravděpodobně potřebovali péči o dítě.

Po r. 1986 počet míst pro děti rostl, ale ne dost, aby měl významný dopad na další růst zapojení žen do práce. Následující pobídky zavedené během let 1990 – 2004 ke zvýšení počtu míst se ukázaly účinné: kapacita vzrostla z cca 20 000 míst v r. 1989 na cca 200 000 v r. 2004.

Péče o děti je věcí společného zájmu a odpovědnosti třech stran – rodičů, vlády a zaměstnavatelů. Tyto tři strany se též podílejí na jejím financování.

Od r. 2000 vláda zajistila financování výchovy nejmenších dětí (VVE), jejíž forma má optimalizovat rozvoj příležitostí pro děti od 2 do 5 let ze slabších sociálních vrstev s rizikem výchovných či jazykových nedostatků (nizozemské děti méně vzdělaných rodičů a z etnických minorit, které nemají nizozemštinu jako mateřský jazyk). Výchova předškolních dětí (2 – 4 roky) je zajišťována dětskými kroužky a denními jeslemi /školkami. Základní školy poskytují programy pro nejmenší děti (VVE) 4 – 5 leté.

Od srpna 2002 bylo financování výchovy nejmenších dětí částí obecního rozpočtu, aby se odstranily výchovné nedostatky. 1. srpna 2006 se výchova malých dětí stala odpovědností obecních úřadů jako součást komunální politiky k odstranění vzdělávacích nedostatků. Výchova předškolních dětí je zajišťována a financována obecními úřady, zatímco školy jsou odpovědné za vzdělávání 4 – 5 letých. Rozpočet pro školy je rozdělován podle vyvažovacího systému. Mezi lety 2006 a 2010 je cílem dosáhnout 70% cílové skupiny jak v předškolním tak na nižším základním stupni. Obce konzultují se školami za účelem hladkého přechodu z předškolní péče do základní školy.

31 největších měst v Nizozemsku dostává mnohoúčelové granty na realizaci výkonných cílů v různých oblastech včetně vzdělávacích nedostatků. Všechny ostatní městské úřady dostávají granty na zvláštní určení. Ty mohou být využity na výchovu malých dětí nebo na přechodové třídy na základních školách. Městské úřady mají také možnosti pro rozvoj svých strategií kompenzační politiky. Programy výchovy malých dětí nastavené městskými úřady (viz par.3.13) musí zahrnovat aspoň 3 půldny v týdnu a kvalifikovaný personál. V r. 2006 výchovné programy malých dětí dosáhly cca 49% předškolní cílové skupiny a 69% cílové skupiny základních škol.

Zákon o péči o děti vstoupil v platnost v r. 2005, zachoval kvalitu a dohled nad péčí o děti a reguluje její financování (viz par. 3.7.) Nedávné úpravy jsou popsány v par. 3.2. Zákon stanoví určité specifické požadavky:

- poskytovatelé musí vydat zdravotní a bezpečnostní předpisy,

- nizozemština musí být zásadně dorozumívacím jazykem v denních jeslích/školkách (viz par.3.10)
- poskytovatelé musí informovat rodiče o svých metodách,
- s výjimkou obecních jeslí vytvořených skupinou rodičů (viz par. 3.15) musí poskytovatelé vytvořit rodičovský výbor na porady ve věcech jako je bezpečnost, otvírací doby a ceny,
- zásady péče musí být formulovány v písemné dohodě mezi rodiči a poskytovatelem,
- poskytovatelé musí věnovat pozornost věcem jako: podíl profesionálů k dětem podle věkových skupin, velikost skupin, kvalifikace personálu, uplatnění praktikantů.

V lednu 2007 vstoupily v platnost tyto úpravy Zákona o péči o děti:

Všichni zaměstnavatelé jsou žádáni, aby se podíleli na nákladech na péči o děti. Jejich příspěvek je poskytnut pracujícím rodičům spolu s podporou při péči o dítě.

Podpora při péči o dítě byla zvýšena.

Od začátku školního roku 2007/2008 mají školy na žádost rodičů zajistit mimoškolní péči.

Péče o malé děti bude posílena zlepšením:

kontrolních plánů,

profesionalizace pracovníků denních jeslí/školek a učitelů zajištěním vzdělávacích kursů,

podpory městských úřadů: vláda bude konzultovat s Asociací nizozemských městských úřadů, jak pomoci při výchově malých dětí, pomocí expertů, informací o novém rozdělení odpovědností, jak dosáhnout účinněji cílové skupiny, prostřednictvím internetu, tisku a pravidelných konferencí.

Od 1. ledna 2005 jsou městské úřady odpovědné za:

sledování kvality péče o děti. Podle zákona se kontroly denních jeslí/školek a pečovatelských agentur provádějí městskou zdravotní službou (GGD) pověřenou městskými úřady. Celková státní odpovědnost za sledování kvality odpovídající standardům je na ústřední vládě.

subvencování části nákladů na péči o děti pro rodiče, kteří jsou:

žadatelé o podporu (s výjimkou práce neschopných osob a nezaměstnaných v reintegračních plánech, za něž je zaměstnavatelský podíl placen Zaměstnaneckou pojišťovnou (UWV), lidmi znovu vstupujícími na trh práce registrovanými u Centra pro práci a příjem (CWI), noví imigranti zapojení do povinného občanského integračního programu, studenti.

Rodiče a děti registrovaní se společensko-zdravotními problémy nespádají pod nový Zákon z r. 2005. Místo toho byl rozpočet na péči o děti z této skupiny převeden na Fond městských úřadů dávající úřadům volnost financovat péči o tyto děti, jak považují za vhodné.

Nizozemsko nemá oficiální výchovná zařízení pro děti mladší 4 let. Proto nejsou zvláštní opatření prosazující geografickou dostupnost. Očekává se, že zavedení financování na základě poptávky v rámci Zákona o péči o děti povede k lepšímu sladění nabídky a poptávky.

Nároky na péči o dítě

V zásadě mohou všechny děti mezi 2-21/2 a 4 lety věku dostat místo v dětském kroužku. Avšak přednost může být dána městskými úřady dětem se sociálně-zdravotními problémy a dětem trpícím (či s rizikem) opožděným vývojem. Požadavky věku na přijetí do péče jsou tyto:

0 – 4 roky pro denní a půldenní jesle/školky ,

4 - 12 let pro mimoškolní a poškolní péči.

Věkové limity pro péči jsou flexibilní. Přístup k péči o děti na pracovišti je upraven dohodami mezi zaměstnavateli a zaměstnanci . Dalším faktorem limitujícím přijetí do dětských kroužků a denních jeslí/školček je počet míst. Zákon neobsahuje žádné ustanovení o přijetí.

Zákon o péči o děti stanoví, že náklady na péči musí být rozděleny mezi rodiče, zaměstnavatele a vládu. V r. 2005 a 2006 nebyli zaměstnavatelé povinni přispívat na financování péče o děti, ačkoliv se to od nich čekalo. Podíl zaměstnavatele byl povinný až od 1. ledna 2007, jelikož mnoho rodičů nedostávalo příspěvek od svých zaměstnavatelů. Nyní všichni zaměstnavatelé platí svůj díl a všichni rodiče, ať jsou zaměstnanci či podnikatelé, dostávají podíl zaměstnavatele. To je nově stanoveno ústřední vládou (viz par 3.2).

Maximální počet dětí najednou ve skupině je:

pro děti do 12 měsíců: nejvíc 12 dětí ve skupině,

pro děti do 4: nejvíc 16 dětí ve skupině, z nichž nejvíc 8 může být do 12 měsíců.

V denních jeslích/školkách či mimoškolní péči v dětském kroužku je dovolený počet dětí na kvalifikovaný personál tento:

4 děti do 12 měsíců, nebo

5 dětí od 1 do 2, nebo

6 dětí od 2 do 3, nebo

8 dětí od 3 do 4.

V malých centrech péče o děti, kde je třeba jen 1 kvalifikovaný pracovník, musí být vždy aspoň 1 další dospělý asistent.

Zvláštní zařízení a programy

Od r. 1988 existují projekty pro malé děti rodičů s nízkým vzděláním a/nebo členů hlavních etnických menšin zastoupených v Nizozemsku (hlavně turecké, marocké a surinamské děti). Cílové skupiny jsou děti mladší 4 let a jejich rodiče, a 4–7 leté. Cílem těchto domácích programů je odstranění výchovných nedostatků a příprava dětí na vstup do nizozemských základních škol a jejich podpora v prvních letech školy. Rozvoj a počátky těchto projektů byly financovány Ministerstvem zdravotnictví, sociální péče a sportu. Dále jsou financovány městskými úřady. Většina těchto projektů je součástí místní kompenzační politiky (viz též par. 3.1, 4.2 a 5.2). Ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu a Ministerstvo školství, kultury a vědy spustily v r. 1995 dva nové centrální programy (Kaleidoskop a Pyramida) a řadu dalších menších programů. v rámci místní kompenzační politiky. Městské úřady a školy mají svobodnou volbu ve výběru programů pro malé děti, k čemuž jim napomáhá zvláštní manuál. (Kaleidoskop je určen pro zlepšení kvality dětských kroužků a prvních 4 let základní školy, Pyramida je vyrovnávací program pro 3-6leté). Cílem těchto dvou metod je:

- zvýšit počet žáků cílových skupin využívajících předškolních zařízení,
- zlepšit kvalitu a obsah předškolních zařízení,
- odstranit výchovné nedostatky mezi žáky cílových skupin.
- posílit spolupráci mezi předškolními zařízeními a základními školami usnadněním nepřerušného vývoje,
- zvýšit zapojení a podporu rodičů.

V posledních letech bylo vynaloženo mnoho úsilí, znalostí a zkušeností na integraci invalidních dětí do normálních zařízení péče o děti, aby se skončilo s rozlišováním mezi zařízeními pro invalidní a neinvalidní děti. Se svými zkušenostmi a podporou mohou dětská centra významně přispět k rozvoji invalidních dětí a zároveň omezit riziko jejich izolace. Mohou též poskytovat pomoc rodičům. To neznamená, že specializovaná zařízení nebudou dále potřeba. Četné specializované organizace poskytují ambulantní podporu pracovníkům

v normálních centrech pečujících o invalidní děti. Některé městské úřady hradí náklady této podpory.

Zařízení soukromého sektoru

Zřizování zařízení péče o děti není úkol vlády. Zákon o péči o děti poskytuje záruky pro financování a kvalitu péče o děti a kontrolu kvality. Organizace péče o děti samy nesou primární odpovědnost za kvalitu péče o děti. Městské úřady jsou odpovědné za sledování plnění požadavků kvality (jako velikost skupin, rozvojová a výuková strategie a odhad rizika). Často má péče o děti podobu formu neformálních řešení nalezených samotnými rodiči (např. u širší rodiny). Někdy skupiny rodičů ustaví obecní jesle, které sami provozují a řídí bez placeného profesionálního personálu.

Od 1. ledna 2005 byly obecní jesle klasifikovány jako forma organizované péče o děti podle Zákona o péči o děti.

Statistiky (2005)

Počet dětí v systému předškolní péče

Věk dítěte	Celkový počet dětí (v tis.)	Ve formální péči (v tis.)	V soukromé (hrazené) péči (v tis.)
0	170	40	8
1	175	43	13
2	138	32	11
3	119	28	10
4	103	10	5

Procento dětí v zařízeních předškolní péče

Věková skupina	Počet dětí v předškolních zařízeních	Počet dětí v Nizozemí celkem	Poměr
Do 4 let	213 848	817 502	26%
4-12 let	126 140	1 795 969	7%
Celkem	339 989	2 643 471	13%

Počet dětí ve formální předškolní péči v poměru k počtu zařízení předškolní péče:

Typ péče	Počet dětí	Počet zařízení	Počet dětí v zařízení
Denní jesle	202 368	124 368	1,6
Mimoškolní péče	118 585	74 125	1,6
Hlídaní dětí	19 018	8 203	2,3
Celkem	339 989	206 714	1,6

Zdroje informací:

Odpovědi na dotaz od korespondentů ECPRD z jednotlivých zemí

www.eurydice.org

Viz odkazy u jednotlivých kapitol